

CZWARTE SPRAWOZDANIE NA TEMAT KRAJOWEGO ORZECZNICTWA DOTYCZĄCEGO KONWENCJI Z LUGANO

przygotowane przez Olivera Parkera, Gustava Moellera, Jeannine Dennewald

I. Wprowadzenie

Na posiedzeniu w dniach 13-14 września 1999 roku Stały Komitet Konwencji z Lugano otrzymał sprawozdanie dotyczące krajowego orzecznictwa związanego z konwencją, oparte na decyzjach przekazanych Trybunałowi Sprawiedliwości Wspólnoty Europejskiej przez państwa sygnatariuszy oraz państwa przystępujące, w oparciu o postanowienia Protokołu 2 do Konwencji. Sprawozdanie to, opracowane przez delegacje Grecji, Szwajcarii oraz Hiszpanii¹, obejmowało orzeczenia zawarte w pierwszych siedmiu tomach wydanych przez Trybunał Sprawiedliwości (za pośrednictwem jego Ośrodka Bibliotecznego, Badań i Dokumentacji).

Drugie sprawozdanie, opracowane przez delegacje Austrii, Włoch oraz Norwegii² obejmowało orzeczenia zawarte w tomie ósmym. Trzecie sprawozdanie, opracowane przez delegacje Holandii, Niemiec i Szwecji³, obejmowało orzeczenia zawarte w tomie dziewiątym. We wrześniu 2001 roku Stały Komitet postanowił, że delegacje Zjednoczonego Królestwa, Luksemburga i Finlandii powinny przygotować na jego posiedzenie we wrześniu 2002 roku czwarte sprawozdanie, obejmujące orzeczenia zawarte w dziesiątym tomie⁴. Dziesiąty tom⁵ zawiera orzeczenia dotyczące Konwencji z Lugano i Konwencji Brukselskiej, wydanych przez następujące sądy:

Konwencja z Lugano:

Oberster Gerichtshof (Austria): 4 orzeczenia
Tribunal fédéral/Bundesgericht (Szwajcaria): 3 orzeczenia
Arbeitsgericht Wiesbaden (Niemcy): 1 orzeczenie
House of Lords (Zjednoczone Królestwo): 1 orzeczenie
Norges Høyesterett (Norwegia): 1 orzeczenie
Högsta domstolen (Szwecja): 1 orzeczenie

Konwencja Brukselska

EC Court of Justice: 2 orzeczenia
Court of Appeal (Zjednoczone Królestwo): 2 orzeczenia
High Court of Justice (Zjednoczone Królestwo): 2 orzeczenia
Oberlandesgericht, Dusseldorf (Niemcy): 1 orzeczenie

¹ 1P Rax 2001, 262.

² 1P Rax

³ 1P Rax

⁴ 1P Rax

⁵ Informacja na podstawie Protokołu 2 do Konwencji z Lugano, pakiet nr 10, wrzesień 2001 (cytowana jako Informacja nr 2001/...); orzeczenia zostały również opublikowane na stronie domowej Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości pod adresem:

<http://www.curia.eu.int/common/recdoc/convention/en/tableau/2000.htm>

Oberlandesgericht, Monachium (Niemcy): 1 orzeczenie
Landesarbeitsgericht Monachium (Niemcy): 1 orzeczenie
Oberlandesgericht, Koblenz (Niemcy): 1 orzeczenie
Oberlandesgericht, Frankfurt (Niemcy): 1 orzeczenie
Landgericht, Frankfurt (Niemcy): 1 orzeczenie
Sąd Najwyższy, (Irlandia): 3 orzeczenia
Hof van Beroep, Antwerpia (Belgia): 2 orzeczenia
Tribunal de 1ere instance, Bruksela (Belgia): 1 orzeczenie
Corte di Cassazione (Włochy): 3 orzeczenia
Oberster Gerichtshof (Austria): 2 orzeczenia
Hoge Raad (Holandia): 3 orzeczenia
Gerechtshof's Gravenhage: 1 orzeczenie
Hojesteret (Dania): 1 orzeczenie
Cour d'appel d'Orleans (Francja): 1 orzeczenie
Cour d'appel de Versailles (Francja): 1 orzeczenie
Cour d'appel de Rouen (Francja): 1 orzeczenie
Cour de cassation (Francja): 1 orzeczenie
Cour d'appel de Luxembourg (Luksemburg): 5 orzeczeń

Należy podkreślić, że w przypadku orzecznictwa krajowego Europejski Trybunał Sprawiedliwości jest uzależniony od informacji dostarczanych przez władze krajowe. Tak więc orzeczenia krajowe dotyczące Konwencji z Lugano oraz Konwencji brukselskiej, które Trybunał był w stanie upowszechnić, nie oznaczają koniecznie pełnego zbioru tego rodzaju rozstrzygnięć wydawanych przez sądy krajowe. Czytając niniejsze sprawozdanie należy o tym pamiętać.

Podobnie jak w przypadku pierwszego, drugiego i trzeciego sprawozdania, niniejszy dokument również będzie się koncentrować na orzeczeniach związanych z Konwencją z Lugano (13 orzeczeń)⁶.

II. Przegląd orzecznictwa

Artykuły 1 pkt. 2 i 6 pkt. 4

1. W swoim orzeczeniu z dnia 25 kwietnia 2000 roku norweski Sąd Najwyższy musiał rozstrzygnąć, czy wyrażenie "testament i spadek" dla celów art. 1 ust. 2 pkt 1 Konwencji z Lugano obejmuje jedynie spory dotyczące praw do spadku, czy też mówiąc inaczej, jedynie sporów, które nie mogłyby powstać niezależnie od spadku. Kwestia ta pojawiła się w sporze między jednym ze spadkobierców a drugim spadkobiercą i jego żoną na tle skuteczności rozstrzygnięcia, również w zakresie własności nieruchomości, dla zarządcy masy upadłościowej zmarłego i jednego ze spadkobierców. Drugi ze spadkobierców twierdził, że rozstrzygnięcie to naruszyło jego prawa jako spadkobiercy. Sąd uznał, że wyjątek określony w pierwszym punkcie drugiego akapitu art. 1 Konwencji ma zastosowanie jedynie do sporów dotyczących

⁶ Sądy w Umawiających się Stronach Konwencji z Lugano posiadają odmienną tradycję w zakresie ujawniania względów, jakimi kierowały się przy podejmowaniu swoich rozstrzygnięć. W związku z powyższym rzetelne porównanie orzeczeń jest skomplikowane.

wyłącznie praw do spadku i że w związku z tym postanowienia Konwencji z Lugano mają zastosowanie w przedmiotowej sprawie.

2. W tym samym orzeczeniu sąd stwierdził dalej, że art. 16 pkt. 1 lit. a Konwencji dotyczy sporu w zakresie własności nieruchomości.

3. Na koniec sąd musiał rozstrzygnąć, czy zgodnie z art. 6 pkt. 4 Konwencji spadkobierca, który twierdzi, że jego prawa zostały naruszone przez rozstrzygnięcie, może połączyć swoje powództwo o spłatę czynszu związanego z daną własnością z powództwem dotyczącym nieruchomości. Pozwani twierdzili, że spór nie dotyczył zobowiązania umownego, ponieważ powód zaprzeczył, jakoby nastąpiło ważne przeniesienie własności nieruchomości ze zmarłego na spadkobiercę. Sąd uznał, że twierdzenie, iż przeniesienie własności było nieważne, nie może w podobnych sprawach prowadzić do niemożności zastosowania postanowień art. 6 pkt. 4 Konwencji. Jeżeli tak by się stało, a powództwa nie zostałyby połączone, to w rezultacie należałoby je wnieść w ramach dwóch odrębnych postępowań, nawet jeżeli wszystkie roszczenia wynikałyby z tego samego zobowiązania umownego. Tak więc art. 6 pkt. 4 ma w każdym przypadku zastosowanie, jeżeli chodzi o roszczenia wobec innego spadkobiercy.

4. W przypadku powództwa przeciwko żonie innego spadkobiercy sąd stwierdził, że między nią a zmarłym nie istniało zobowiązanie umowne. Własność nieruchomości przeniesiono na nią bez rekompensaty ze strony jej męża. Ten ostatni nabył nieruchomość w drodze umowy zawartej ze zmarłym. W takim przypadku, jeżeli w sporach dotyczących nieruchomości wyłączną jurysdykcję posiadają sądy tej Umawiającej się Strony, na terytorium której położona jest nieruchomość, wówczas z punktu widzenia tak zwanej ekonomii postępowania byłoby niewskazane uniemożliwienie powodowi połączenia jego powództw dotyczących własności oraz spłaty czynszu związanego z tą własnością.

5. Zgodnie z postanowieniami art. 6 pkt. 4 Konwencji prawem właściwym dla rozstrzygnięcia kwestii, czy można połączyć powództwa, było w tym przypadku ustawodawstwo norweskie. Ponieważ zgodnie z prawem Norwegii możliwe jest połączenie powództw, to norweski sąd posiadał jurysdykcję w zakresie wszystkich powództw związanych z daną sprawą.

Artykuł 2

6. W ostatecznym rozstrzygnięciu z dnia 12 października 2000 r. brytyjska Izba Lordów (*Canada Trust i inni przeciwko Stolzenberg i inni* (nr 2⁷)) rozpoznał kwestię daty, z jaką osoba zostaje "pozwana" dla celów wyrażonej w art. 2 Konwencji głównej zasady jurysdykcyjnej, jak również zasadę wielu pozwanych wyrażoną w art. 6 pkt. 1.

7. W sprawie tej powód chciał w Anglii pozwać kilka osób, z których jedynie jedna, pozwany S., posiadała miejsce zamieszkania w Anglii w momencie złożenia pozwu. Pozew został doręczony wszystkim pozwanym z wyjątkiem S., który otrzymał

⁷ 12 października 2000, All England Law Reports [2000], tom 4, str. 481.

go trzy miesiące później. Do tego czasu opuścił on Anglię próbując uniknąć doręczenia i możliwe, że w tym momencie nie posiadał już w Anglii miejsca zamieszkania. W konsekwencji kilku pozwanych zwróciło się do angielskich sądów o odrzucenie pozwu uzasadniając swój wniosek tym, że angielskie sądy nie mają nad nimi jurysdykcji. W przypadku pozwanych posiadających miejsce zamieszkania w Szwajcarii powód powołał się na postanowienia art. 2 i art. 6 stwierdzając, że pozwany S. miał miejsce zamieszkania w Anglii w momencie składania pozwu przeciwko niemu. Pozwani argumentowali, że dla celów tych artykułów uznaje się, że osoba jest "pozywana" w dniu doręczenia jej pozwu, a nie w dniu jego złożenia. Argument ten został odrzucony zarówno przez sąd pierwszej instancji, jak i sąd apelacyjny, pozwani zwrócili się więc do Izby Lordów.

8. Izba Lordów uznała, że dla celów art. 2 i art. 6 wyraz "pozwany" odnosi się do wszczęcia postępowania i stosownie do powyższego angielskie sądy przejęły jurysdykcję nad pozwanym w dniu złożenia pozwu. Sąd podał następujące uzasadnienie swojego rozstrzygnięcia. Po pierwsze, wniosek taki potwierdza użyty w Konwencji język, w którym zamiennie stosuje się wyrażenia takie jak "pozwany", "wytoczyć powództwo", "wytoczone powództwo". Po drugie, chroni on jeden z głównych celów Konwencji, a mianowicie zapewnienie przewidywalności i pewności procesu na wszystkich etapach dla wszystkich zaangażowanych stron. Termin wszczęcia postępowania przed sądem jest we wszystkich krajowych systemach prawnych kwestią jego odnotowania w rejestrze, natomiast udowodnienie faktu prawidłowego doręczenia zależy od dowodów. Nawet jeżeli między systemami prawnymi istnieją różnice co do sposobu wszczęcia postępowania, to daty ich wszczęcia są łatwymi do ustalenia punktami odniesienia. Po trzecie wreszcie, jeżeli dla celów art. 2 i art. 6 datą wszczęcia postępowania miałyby być data doręczenia, to niektórzy pozwani, jak w tym przypadku S., mogliby uniknąć doręczenia pozwu, jeżeli dowiedzieliby się o rozpoczynającym się procesie. Ryzyko to jest szczególnie duże w przypadku pozwu składanego łącznie przeciwko kilku osobom.

9. Inna kwestia rozstrzygana w tej sprawie dotyczy standardów dowodzenia stosowanych przez angielskie sądy przy ustalaniu właściwości sądu dla celów Konwencji. W sprawie Shevill przeciwko Presse Alliance⁸ Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że standard dowodzenia zależy od sądu krajowego, pod warunkiem, że nie wpływa to na efektywność Konwencji. Izba Lordów, podtrzymując decyzję sądu apelacyjnego, uznała, że powód musiał jedynie podać argumenty potwierdzające istnienie faktów przesadzających o właściwości sądu, na które się powołuje. Tego rodzaju test jest generalnie stosowany przez angielskie sądy w kwestiach ich właściwości poza zakresem Konwencji.

10. Wniosek taki został skrytykowany⁹ z tego powodu, że może naruszać praktyczny skutek Konwencji. Przykładowo, angielski sąd może uznać, że prawdopodobnie brakuje koniecznej podstawy jurysdykcyjnej ponieważ istnieje wiele porozumień stron w zakresie wyboru sądu właściwego do rozpoznania sporów, przesadzających o jurysdykcji sądów innej Umawiającej się Strony. Jednak sąd będzie kontynuować postępowanie, jeżeli podane zostaną argumenty wskazujące na to, że ważność tych porozumień mogłaby z powodzeniem zostać zakwestionowana. W konsekwencji może on uznać, że zgodnie z Konwencją w gruncie rzeczy nie

⁸ Sprawa C-68/93 [1995] ECR-415.

⁹ Civil Jurisdiction and Judgments Briggs i Rees (wyd. 3, 2002, str. 215).

posiada on jurysdykcji, ponieważ istnieje ważne porozumienie, tym niemniej wyda rozstrzygnięcie co do istoty sprawy. Problem polega na tym, że angielskie prawo wydaje się wyłączać możliwość jakichkolwiek dalszych rozstrzygnięć co do jurysdykcji po dokonaniu pierwszych ustaleń. W świetle powyższego sugerowano, aby podczas ustalania tych kwestii stosować wyższy standard dowodzenia, na przykład równowagę prawdopodobieństwa. W sprawie Canada Trust Izba Lordów odrzuciła tego rodzaju test opierając się na tym, że jego przyjęcie wymagałoby rozpoznania sprawy lub przynajmniej krzyżowego przesłuchania osób składających zeznanie na piśmie pod przysięgą oraz że spowodowałoby to znaczące dodatkowe koszty i opóźnienie dla stron sporu.

Artykuł 5 pkt. 1

11. W wyroku z dnia 28 czerwca 2000 roku Oberster Gerichtshof¹⁰ w Austrii orzekł, że dla celów stosowania i interpretowania postanowień Konwencji z Lugano konieczne jest stosowanie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich oraz sądów krajowych państw członkowskich w sprawach dotyczących Konwencji brukselskiej, w celu zapewnienia jednolitego stosowania Konwencji z Lugano i Konwencji brukselskiej na całym obszarze, na którym one obowiązują.

12. Stwierdzono, że art. 5 pkt. 1 Konwencji z Lugano, interpretowany zgodnie z linią orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości, nie ma zastosowania do powództwa wnoszonego przez nabywcę wadliwego produktu przeciwko jego producentowi, jeżeli ten ostatni nie jest sprzedawcą, od którego nabywca kupił ten produkt.

13. Uznano, że odpowiedzialność za produkt nie obejmuje czystej straty finansowej. Niezależnie od kwestii odpowiedzialności za produkt nabywca nie może powoływać się na art. 5 pkt. 3 Konwencji z Lugano w celu pozwania producenta wyrobu, który jest jedynie wadliwy i który nabywca kupił od innego sprzedawcy.

Artykuł 6 pkt. 1

14. Brytyjska Izba Lordów (w sprawie *Canada Trust Co i inni przeciwko Stolzenberg i inni*(nr 2¹¹)) uznała, że dla celów wyrażonej w art. 6 pkt 1 zasady kilku pozwanych (jak również w relacji do art. 2), osoba zostaje "pозwana" w dniu złożenia pozwu, a nie w dniu doręczenia go pozwanemu przez powoda¹². Sąd odrzucił również argument, że powód może powoływać się na ten artykuł, jedynie gdy "główny pozwany", to znaczy pozwany posiadający miejsce zamieszkania na obszarze podlegającym jurysdykcji sądu, w którym wytoczono powództwo, otrzymał pozew przed pozostałymi pozwanymi. Wniosek taki odzwierciedla fakt, że sąd, rozpatrując czy należy zastosować art. 6 pkt. 1, podejmuje decyzje na bazie *inter partes*. W świetle powyższego sąd stwierdził, że interesy pozwanego są chronione, ponieważ posiada on możliwość zakwestionowania postępowania, a kolejność, w

¹⁰ Opublikowano w: Österreichisches Recht der Wirtschaft 2001, str. 21-22; Juristische Blätter 2001, str. 185-188; Zeitschrift für Rechtsvergleichung, internationales Privatrecht und Europarecht 2001, str. 32 (podsumowanie).

¹¹ 12 października 2000, All England Law Reports [2000], tom 4, str. 481.

¹² Kwestia ta została bardziej szczegółowo omówiona w poprzednim punkcie niniejszego sprawozdania: zob. punkty 6 do 10 powyżej.

jakiej pozwani otrzymali pozwy, czy też fakt, że jeden z nich otrzymał pozew przed wszczęciem postępowania przeciwko inny, nie mają znaczenia.

Artykuł 8 pkt. 1

15. W swoim orzeczeniu z dnia 3 stycznia 2000 roku szwedzki Sąd Najwyższy¹³ musiał rozstrzygnąć, czy sąd w miejscu zamieszkania posiadacza polisy ubezpieczeniowej musi wykonywać swoją jurysdykcję zgodnie z postanowieniami art. 8 pkt. 2 Konwencji z Lugano w sporze dotyczącym odpowiedzialności towarzystwa ubezpieczeniowego jako strony umowy ubezpieczenia morskiego z tytułu uszkodzenia steru tankowca M/T Barbro. Art. 9 rozdziału 17 szwedzkiego kodeksu morskiego (sjölagen) stanowi, że spór taki powinien zostać rozpoznany i rozstrzygnięty przez dyspaszera awarii (awaria szczegółna).

16. Szwedzki Sąd Najwyższy uznał, że wymienione wyżej postanowienie Konwencji z Lugano daje właścicielom statków prawo pozywania towarzystwa ubezpieczeniowego w sądzie właściwym miejscowo dla siedziby właścicieli. Postanowienie to uprzywilejowuje właścicieli statków, którzy są zazwyczaj postrzegani jako strona słabsza. Sąd stwierdził ponadto, że art. 8 pkt. 2 Konwencji z Lugano wymaga, aby strona miała możliwość wszczęcia postępowania sądowego w celu uzyskania wyroku sądowego możliwego do egzekucji w Umawiających się Stronach. Ponieważ Konwencja z Lugano ma prymat przed szwedzkim prawem krajowym, właściciele statków mieli prawo wytoczyć powództwo towarzystwu ubezpieczeniowemu w sądzie właściwym miejscowo dla swojej siedziby, nawet jeżeli w sporze nie stwierdzono awarii szczególnej.

Artykuł 17

17. W dwóch sprawach przed sądami niemieckimi i austriackimi wydano orzeczenia na podstawie postanowień art. 17 Konwencji z Lugano.

18. W pierwszej sprawie powód, posiadający miejsce zamieszkania w Austrii, wniósł do sądu austriackiego pozew o rekompensatę straty wynikającej z dostawy, która nie odpowiadała warunkom umowy o wyłączną dystrybucję. Pozwany twierdził, że pierwotna umowa nie zawierała klauzuli dotyczącej jurysdykcji i że klauzula ta została dodana przez powoda bez wiedzy i zgody pozwanego.

19. Sąd pierwszej instancji orzekł (i orzeczenie to zostało potwierdzone przez Oberster Gerichtshof¹⁴ w Austrii, w dniu 29 sierpnia 2000 roku), że koncepcja jurysdykcji jest autonomiczną koncepcją Konwencji z Lugano. W celu zapewnienia ważnej jurysdykcji konieczne jest, aby strony wyraziły zgodną wolę co do zasady i treści tej klauzuli oraz aby zgodność woli stron została w sposób wyraźny i nie budzący wątpliwości wyrażona. Rolą sądu jest zbadanie kwestii, czy taka zgodność woli istnieje, i czyni on to na podstawie postanowień procesowych Konwencji z Lugano, a nie prawa krajowego.

20. Oberster Gerichtshof, konstatując fakt, że klauzula dotycząca jurysdykcji, na którą powoływał się powód, nie znajdowała się w pierwotnej wersji umowy, oraz że w

¹³ Högsta domstolen, 3 stycznia 2000, Nytt Jurisdikt Arkiv, 2000, lp. 3. Informacja nr 2001/55.

¹⁴ Numer sprawy: 1 Ob. 149/00v.

danym punkcie czasowym niemożliwe jest ustalenie momentu, w którym klauzula ta została dodana, a tym samym ustalenie istnienia zgodnej woli stron, obciążył powoda konsekwencjami braku stosownego dowodu oddalając żądanie.

21. Druga sprawa dotyczy warunków proceduralnych klauzuli jurysdykcyjnej zawartej w dokumencie pro forma, sporządzonym z góry przez bank i opatrzonym jedynie bankową pieczęcią.

22. W przedmiotowej sprawie bank udzielił pożyczki niemieckiej spółce, która posiadała zarejestrowane miejsce działalności w Niemczech, ale której prezes posiadał miejsce zamieszkania w Szwajcarii. Żona prezesa, działając w charakterze poręczyciela wspomnianej pożyczki, otrzymała pocztą sporządzony wcześniej formularz poręczenia, opatrzony jedynie bankową pieczęcią. Podpisała go i zwróciła do banku.

23. Kiedy spółka stała się niewypłacalna, bank wniósł o wypłatę poręczenia do sądu określonego zgodnie z klauzulą jurysdykcyjną. Aby uniknąć zapłaty poręczenia poręczyciel stwierdził, że sąd, który zajął się sprawą, nie posiada jurysdykcji ponieważ wspomniana klauzula w umowie jest nieważna. Zgodnie z tą klauzulą oraz na podstawie art. 17 pkt. 2 Konwencji z Lugano sąd pierwszej instancji uznał swoją jurysdykcję.

24. Oberlandesgericht potwierdził pierwszy wyrok i uznał, że klauzula jurysdykcyjna jest ważna. Sąd stwierdził, że ponieważ znaczenie ma jedynie to, aby umowa między stronami w sprawie jurysdykcji była sporządzona na piśmie, w dowolnej formie, to fakt braku podpisu osoby odpowiedzialnej ze strony banku uznano za nieistotny dla sprawy.

25. Analizując wyrok Oberlandesgericht, Bundesgerichtshof¹⁵ w Niemczech orzekł w dniu 22 lutego 2001 roku, że sporna klauzula nie spełnia warunków proceduralnych określonych w Konwencji z Lugano. Sąd uznał, że skoro art. 17 Konwencji z Lugano oraz art. 17 Konwencji brukselskiej mają identyczne brzmienie, to konieczne jest odwołanie się do wcześniejszych wyroków Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich. Tak rygorystyczna interpretacja ze strony sądu wymaga, aby każda strona wyraziła swoją zgodę na piśmie oraz aby zgoda taka została wyraźnie umieszczona w tekście, którego autor musi być na jego podstawie możliwy do zidentyfikowania.

Artykuł 27 pkt 1

26. W tym przypadku sprawa rozpatrywana przez szwajcarski sąd federalny (BGE 126 III 534) dotyczyła stwierdzenia, czy wyrok angielskiego High Court of Justice, przyznający powodowi nadwyżkę 700,000 funtów na podstawie długu hazardowego, może zostać nieuznany na podstawie art. 27 pkt. 1 konwencji. Sprawa ta wyniknęła z dwóch przyczyn. Po pierwsze, w marcu 1920 roku zmieniono szwajcarską konstytucję zabraniając działalności kasyn na terytorium Szwajcarii. Po drugie, art. 513 szwajcarskiego kodeksu zobowiązań stanowi, że długi hazardowe nie są uznawane w szwajcarskich sądach. W wyniku tego w dwóch orzeczeniach

¹⁵ Opublikowano w: Betriebs-Berater 2001, str. 959, 060; Wertpapier-Mitteilungen 2001, str. 768-769.

pochodzących z 1935 roku sąd federalny uznał, że brak egzekucji długów hazardowych stanowi oficjalną politykę Szwajcarii do tego stopnia, że nawet jeżeli szwajcarskie prawo kolizyjne wymaga zastosowania zagranicznej ustawy o grach hazardowych, to ustawa taka nie ma zastosowania w zakresie, w jakim dopuszcza ona egzekucję długów hazardowych.

27. Przez pewien czas orzeczenia te były zgodne z prawem. Jednak w latach dziewięćdziesiątych zniesiono konstytucyjny zakaz działalności kasyn i zmieniono kodeks zobowiązań tak, aby umożliwić egzekwowanie długów hazardowych zaciągniętych w jednym z nowych kasyn posiadających federalną licencję. W wyniku powyższego sąd federalny uznał, że brak egzekucji długów hazardowych nie może dalej być uznawany za naruszenie obecnej szwajcarskiej polityki. Dlatego też nie można nie uznać orzeczenia angielskiego High Court of Justice i odmówić jego egzekucji na podstawie postanowień art. 27 pkt. 1.

Artykuł 27 pkt. 2

28. Art. 27 pkt. 2 Konwencji z Lugano oraz pewne związane z nim zagadnienia były przedmiotem dwóch orzeczeń w Austrii.

29. W pierwszej sprawie, w dniu 15 lutego 1999 roku austriacki sąd pierwszej instancji (Bezirksgericht, Villach) oddalił żądanie o sądowy nakaz egzekucji niemieckiego wyroku z 1996 roku, uzasadniając swoją decyzję tym, że nie dopełniono procedury doręczenia dokumentu wszczynającego postępowanie zgodnie z austro-niemiecką konwencją.

30. W dniu 1 lipca 1999 roku sąd apelacyjny (Landesgericht, Klagenfurt) potwierdził decyzję sądu pierwszej instancji. Konstatując, że do przedmiotowej sprawy zastosowanie ma raczej Konwencja z Lugano, która właśnie zaczęła obowiązywać między Niemcami i Austrią, a nie konwencja dwustronna, sąd apelacyjny orzekł, że zgodnie z postanowieniami art. 46 dokument wszczynający postępowanie został doręczony, jednak nie przedstawiono żadnego dowodu potwierdzającego jego doręczenie zgodnie z art. 27 konwencji. Z tego powodu, jak również z powodu faktu, że problem ten nie był jeszcze przedmiotem orzeczenia Oberster Gerichtshof w Austrii, sąd uznał, że wniesienie powództwa jest możliwe.

31. W dniu 12 lipca 2000 roku Oberster Gerichtshof¹⁶ zdecydował, że nakaz zapłaty (Mahnbescheid) stanowi dokument wszczynający postępowanie, tytuł egzekucyjny (Vollstreckungsbescheid) jest on też równoznaczny z orzeczeniem zaocznym w rozumieniu art. 27 pkt. 2 Konwencji z Lugano. W braku jakiegokolwiek dokumentu wszczynającego postępowanie, co stanowi okoliczność szczególną, zgodnie z postanowieniami pierwszego akapitu art. 48 konwencji wystarczy istnienie potwierdzenia wskazującego na to, że dokument został należycie doręczony wraz z podaniem daty doręczenia.

32. Druga sprawa dotyczy wniosku przed austriackim sądem o egzekucję orzeczenia sądu niemieckiego określającego wysokość długu.

¹⁶ Opublikowano w: Jus-Extra 2000, nr 191, str. 51 (podsumowanie); Österreichisches der Wirtschaft 2001, str. 154 (podsumowanie).

33. Austriacki sąd pierwszej instancji (Bezirksgericht, Villach) oddalił to powództwo w dniu 24 stycznia 2000 roku. Przyjmując pogląd, że zastosowanie ma Konwencja z Lugano, sąd zdecydował, że doręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie poprzez umieszczenie go na sądowej tablicy ogłoszeń nie spełnia warunków "należytego doręczenia".

34. W dniu 13 kwietnia 2000 roku sąd apelacyjny (Landesgericht, Klagenfurt) zmienił pierwszy wyrok i orzekł, że powództwo przed Oberster Gerichtshof jest dopuszczalne ponieważ wyrok wydany w braku dokumentu powinien w każdym przypadku być traktowany jako równoważny nakazowi egzekucyjnemu, pomimo tego, że przedstawiono dowód potwierdzający doręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie.

35. W swoim wyroku z dnia 20 września 2000 roku Oberster Gerichtshof¹⁷ w Austrii orzekł, że możliwość wniesienia powództwa w państwie przeciwko orzeczeniu wydanemu w braku dokumentu, nie spełnia wymogu określonego w art. 27 pkt. 2 Konwencji brukselskiej stanowiącego, że pozwany musi mieć wystarczającą ilość czasu, aby przygotować się do obrony przed wydaniem takiego orzeczenia. Jakkolwiek umieszczenie dokumentu wszczynającego postępowanie na sądowej tablicy ogłoszeń może spełniać kryterium "należytego doręczenia", to nie spełnia ono kryterium "wystarczającej ilości czasu", chyba że w wyniku szczególnych okoliczności dłużnik sam ponosi odpowiedzialność za fakt, że dokument do niego nie dotarł. Co więcej, wniosek o określenie wysokości honorarium adwokata po odroczeniu postępowania, w którym adwokat reprezentował dłużnika, stanowi dokument wszczynający postępowanie.

Artykuły 28 i 54

36. Sprawa przed szwajcarskim sądem federalnym (BGE 127 III 186) dotyczyła uznawalności orzeczenia wydanego przez angielski High Court of Justice, wydanego zaocznie. Ponieważ umowa między stronami zawierała klauzulę jurysdykcyjną, pojawiła się kwestia, czy można odmówić uznania wyroku z powodu naruszenia ważnej klauzuli arbitrażowej. Podzielając opinię reprezentowaną w literaturze przedmiotu sąd federalny uznał, że nie stanowi to podstawy do odmowy uznania zgodnie z postanowieniami art. 28 konwencji. Tym niemniej sąd stwierdził, że angielskiego orzeczenia nie można uznać. Powód takiej decyzji jest nie mniej interesujący, aniżeli orzeczenie sądu w kwestii uznania wyroku wydanego z pogwałceniem klauzuli arbitrażowej: w opinii sądu zastosowanie art. 54b pkt. 3 wymaga możliwości ustalenia podstaw jurysdykcji, z których sąd wydający wyrok wywiódł swoje prawo do orzekania. Było to oczywiście niemożliwe, ponieważ angielski sąd wydał wyrok zaocznie. Interesujące jest jednak, że wierzyciel, odwołując się od decyzji o nieuznawaniu angielskiego wyroku, przedstawił zaświadczenie prezesa Sądu Najwyższego Anglii i Walii stwierdzające, że angielski sąd oparł swoją decyzję na art. 17 konwencji oraz że doręczenie zostało prawidłowo dokonane.

Tym niemniej szwajcarski sąd federalny stanął na stanowisku, że zaświadczenie to nie wystarcza dla celów uznania ponieważ nie spełnia wymogów orzeczenia zgodnie z postanowieniami art. 25. Uzasadnieniem takiej decyzji był fakt, że pozwany nie

¹⁷ Opublikowano w: Jus-Extra 2000, nr 191, str. 51 (podsumowanie); Österreichisches Recht der Wirtschaft 2001, str. 154 (podsumowanie).

mógł uczestniczyć w postępowaniu prowadzącym do wydania zaświadczenia przez prezesa sądu.

Artykuł 57 i protokół nr 3

37. Spór przed niemieckim sądem pracy dotyczył niemieckiego związku posiadającego osobowość prawną, który na podstawie norweskiego prawa wynegocjował układy zbiorowe ze spółką budowlaną zatrudniająca pracowników oddelegowanych z Norwegii do niemieckich stoczni.

38. Związek poprosił pracodawcę o zastosowanie określonych postanowień układów zbiorowych wobec pracowników oddelegowanych z Norwegii.

39. W swoim orzeczeniu z dnia 15 kwietnia 1998 roku niemiecki sąd pracy (Arbeitsgericht Wiesbaden)¹⁸ uznał swoją jurysdykcję. Sąd stwierdził przede wszystkim, że Konwencja z Lugano ma zastosowanie do Niemiec i Norwegii oraz że pozwany posiada miejsce zamieszkania na terytorium Umawiającej się Strony. Sąd zdecydował, że w zakresie jurysdykcji zastosowanie mają wyłącznie postanowienia Konwencji z Lugano, a nie przepisy prawa krajowego.

40. Sąd uznał również, że zgodnie z postanowieniami art. 57 i protokołu nr 3 (1) w sprawie stosowania art. 57, Konwencja z Lugano nie wpływa generalnie na akty prawa państw członkowskich, a w szczególności dyrektywę Rady nr 96/71/WE z dnia 16 grudnia 1996 roku w sprawie oddelegowywania pracowników.

41. W konsekwencji prymat nad postanowieniami art. 6 Konwencji z Lugano posiada zasada jurysdykcyjna wyrażona w art. 6 wspomnianej dyrektywy, na mocy której jurysdykcję posiadają sądy państwa, na terytorium którego oddelegowany jest bądź został pracownik.

Artykuł 1a protokołu nr 1

42. W sprawie dotyczącej wniosku o nakaz egzekucji w Szwajcarii ostatecznego wyroku sądu niemieckiego z dnia 1 sierpnia 1997 roku szwajcarski sąd federalny¹⁹ w dniu 19 października 2000 roku orzekł o zakresie szwajcarskiego zastrzeżenia zawartego w art. 1a protokołu nr 1 do Konwencji z Lugano. Sąd zdecydował, że zastrzeżenie przestało obowiązywać z dniem 31 grudnia 1999 roku i w związku z powyższym nie uniemożliwia już uznawania i egzekwowania orzeczeń wydanych przed tą datą.

43. Sąd potwierdził wyrok szwajcarskiego Obergericht z dnia 18 sierpnia 2000 roku i podał następującą wykładnię art. 1a: podstawa do odmowy egzekucji obowiązywała przez cały okres ważności szwajcarskiego zastrzeżenia, jednak dotyczyła wyłącznie tego okresu, co oznacza, że z chwilą wygaśnięcia szwajcarskiego zastrzeżenia wszelkie zagraniczne orzeczenia, nawet wydane przed 31 grudnia 1999 roku, mogą być egzekwowane w Szwajcarii.

¹⁸ Opublikowano w: Die Deutsche Rechtsprechung auf dem Gebiete des Internationales Privatrechts im Jahre 1998, nr 143.

¹⁹ Entscheidung des Schweizerischen Bundesgerichts BD, 126 111, str. 540 do 543.